

ciutat d'ideals

Biblioteca
Sant Bartomeu
d'Alpicat

Espill d'insolències

Els ponentins tenim una certa afecció als escriptors valencians com ara aquest volum que he estat llegint de Toni Mollà, que es titula *Espill d'insolències* i està publicat per Editorial Bromera, d'Alzira.

En Toni Mollà trobem un breuetat i una gràcia xocant que ens sembla molt propera sobretot des que Joan Fuster ens ensenyà a pensar en aforismes i en preguntes retòriques que no havien de menester cap resposta. Hi havia en Fuster una certa energia intel·lectual que ens fascinava. Per dir-ho d'alguna manera, en certs escriptors valencians hi trobem certes afinitats que, per resumir-ho de seguida, en diré l'afinitat perifèrica. I potser no passa de ser un engany perquè la societat lleidatana i la valenciana són força diferents. Molt diferents. València capital en cap sentit no es pot comparar a Lleida. La classe dirigent del País Valencià tampoc té res a veure amb la classe política lleidatana. Fins i tot literàriament la tradició literària medieval de Lleida és nul·la per més que hi hagués un primeríssim Estudi General medieval. Res a veure, doncs, amb la frondosa tradició dels Tirants, del March, de l'Espill, del Rois de Corella...

Per tant, no sé per què em sento tan a prop del que explica Toni Mollà en el seu dietari —que com tots té molt de terapèutic. Si no és perquè sentim més lluny els escriptors barcelonins...

El dietari de Mollà deu tenir l'encant de l'escriptura de Joan Fuster, que tant ens va enlluernar. Tampoc no sabia dir per què. Potser només per aquell gust de dir les coses clares, sense pantalles ni sobreentesos.

A *Espill d'insolències*, s'hi nota un esforç de selecció molt tenaç. El to del llibre és la breuetat, que en art no deixa de ser una enorme qualitat.

Toni Mollà, que els lectors recordaran pels seus treballs de sociolingüística, no s'està de criticar polítics. Com ara l'*abornada* contra el director de Radio Televisió Valenciana, Amadeu Fabregat, o bé la crítica al factòtum d'Editorial Tres i quatre, Eliseu Climent.

En aparença, al Principat vivim una certa bassa d'oli que podria ser reflex de feblesa més que d'energia. A València, on encara governa el PP, la literatura encara té aquella bel·ligerància que ressona a antifranquisme. Toni Mollà, doncs, encara es mou activament en les seguretats de la crítica de la classe dirigent valenciana. Aquesta capacitat crítica és el gran baluard dels intel·lectuals entesos fora del pensament únic i l'exaltació del mercat que vivim. És, ras i curt, el pensador crític que diu veritats i n'accepta la seva transitorietat. El que no deixa de sorprendre és la persistència en el seguiment del mestratge de Joan Fuster: hi ha un ús deliberat del llenguatge popular i la saviesa que se'n deriva; hi ha un gust per l'aforisme, per la concisió, pel contrast i per la ironia; hi ha un fons de saber científic amb llambregades genials: l'anàlisi del blaverisme explicat com a creació de la dreta valenciana com a antídoto contra l'esquerra popular; certes observacions sobre l'hermetisme de les classes socials expressat per la distribució del públic a l'estadi de futbol de Mestalla; una visió dels països catalans que comença per la crítica a la plaça del seu poble, Meliana. Ara bé, el handicap és aquest: és una esquerra, intel·lectualment molt preparada, però que no pot actuar sobre la societat perquè no troba la forma política d'entrar a les institucions democràtiques. No pot sinó interpretar el món. No pot transformar-lo. Però no en perd l'esperança!

ANDREU LONCÀ

